

Кострікова Анна Юріївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету комп'ютерних наук, Харківського національного
університету у радіоелектроніки, м. Харків

ЖІНОЧІ ОБЛИЧЧЯ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ: УЧАСТЬ УКРАЇНОК У НАЦІОНАЛЬНОМУ РУСІ ХХ СТОЛІТТЯ

Національно-визвольний рух в Україні у ХХ столітті – це не лише боротьба з тоталітарними режимами за державність, але й величезний пласт соціального досвіду, де важливе місце посідає участь жінок. У той час, коли в суспільній свідомості патріотичний опір асоціюється переважно з чоловічими образами – воїнами, командирами, ідеологами, – жіноча участь у русі часто залишалася в тіні, хоч була не менш значущою [2, с. 44].

Українки виконували надзвичайно важливі ролі в структурах Організації українських націоналістів (ОУН), Української повстанської армії (УПА), у середовищі політичних в'язнів, підпільників, культурно-освітніх діячів. Жінки були не лише зв'язковими й медсестрами, а й пропагандистками, організаторками, інтелектуальним тилом визвольної боротьби [3, с. 48]. Деякі з них брали безпосередню участь у бойових діях, що руйнує уявлення про суто «допоміжну» роль жінки в умовах конфлікту.

Відомими представницями визвольного руху були Катерина Зарицька, Ірина Тимочко-Бей, Дарія Гусяк, Галина Дидик, Галина Головацька, Євгенія Лозинська та багато інших [4, с. 229]. Їхня діяльність виходила далеко за межі допоміжної: вони формували цінності, координували підрозділи, брали участь у поширенні ідеологічної роботи.

Особливого значення набуває вивчення мотивів, що спонукали жінок вступати до лав підпільників. Часто йшлося не лише про політичну ідеологію, а й про глибоке усвідомлення відповідальності за майбутнє України [1, с. 112].

Значний внесок жінок у боротьбу також виявлявся в культурно-освітньому напрямі: саме жінки найчастіше організовували нелегальні школи, передавали учням історію України, вчили української мови й національних пісень, шили одяг для підпілля, виготовляли листівки. Освітній фронт мав вирішальне значення для збереження національної ідентичності, адже формував покоління українців, що мислили незалежно навіть у радянських умовах репресій і заборон.

У таборах, на засланні, у в'язницях жінки не припиняли боротьби. Вони вели щоденники, писали спогади, листувалися з родинами, виховували нові покоління українських активістів навіть у неволі. Такі джерела є безцінними для істориків, оскільки відображають не лише події, а й емоційну й моральну атмосферу визвольного руху – біль, страждання, віру, гідність.

У пострадянській історіографії тема жіночого виміру визвольного руху довгий час була маргіналізована. Лише в останні десятиліття, завдяки праці сучасних дослідниць (Оксана Кісь, Ірина Когут, Наталія Яковенко), ця тема почала розкриватися повніше [2, с. 88; 5, с. 203].

Звернення до цієї теми сьогодні особливо актуальне в контексті сучасної війни в Україні, в якій знову надзвичайно потужну роль відіграють жінки – як військовослужбовиці, волонтерки, парамедикині, координаторки гуманітарних штабів, культурні діячки. Це ще раз засвідчує безперервність жіночого внеску у боротьбу за свободу й гідність України.

Таким чином, участь українок у визвольному русі ХХ століття – це не периферійне явище, а повноцінний і невід'ємний складник національної історії. Її осмислення дозволяє не лише вшанувати забутих героїнь, а й розширити історичну картину національної боротьби, відкрити її людський, емоційний, особистісний вимір. Саме такі історії формують історичну пам'ять, гідну вільної й рівноправної країни.

Література

1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ: Генеза, 1996. 360 с.
2. Кісь О. Українки в горнилі модернізації. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2017. 312 с.
3. Онишко Л. Роль жінки в українському національно-визвольному русі середини XX століття. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки*. 2019. Т. 2. С. 47–53.
4. ОУН і УПА в 1940–1950-х роках: документи і матеріали / упоряд. В. В'ятрович. Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. 544 с.
5. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. Київ: Генеза, 1997. 380 с.

Старжець Володимир Іванович,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, теорії держави і права та філософії ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Красовський Олег Володимирович,

вчитель інформатики Обарівського ліцею Городоцької сільської ради Рівненського району Рівненської області

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СЕЛА ОБАРІВ ТА ПОХОДЖЕННЯ ЙОГО НАЗВИ

Історія села Обарів охоплює низку тисячоліть – від доісторичних стоянок пізнього палеоліту до сучасного села в складі Городоцької громади. Унікальність Обарова полягає в його багаточасовій спадщині: археологічні пам'ятки бронзової та залізної доби; середньовічні князівські маєтки і монастирські володіння; козаччина; бурхливі події XIX–XX століття.